

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15,
Telefon 15-70
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
o o o Rokopisi se ne vračajo. o o o

Naročnina:

za celo leto 4-40 K
za pol leta 2-20 K
za četrt leta 1-10 K
Posamezna številka 18 vin.

Strokovne zahteve.

Pod tem naslovom piše sodr. dr. Adolf Braun v junijski številki socialne revije „Der Kampf“ o taktičnih vprašanjih v strokovnem boju. Kar pravi Braun v svojem članku o tem kar včasih člani strokovnih organizacij stavijo kot *zahtevo* in o tem kar se more smatrati kot *dosegljivo*, bi morali vsi delavci, zlasti pa *železničarji* pazno čitati in si dobro zapomniti. Sodr. Braun piše:

O načinu in višini zahtev je mnogokrat jako težavno doseči edinstvo. Samo ob sebi umevno je, da se želje lahko izgubijo v megleni daljavi, če smo le med tistimi, ki želijo. Seveda je zelo žalostno, če se mora mnoge zahteve označiti megljenim. One so često zelo skromne, če primerjamo življenske potrebe, ki za njimi stremimo, z življenskimi navadami gospodarsko močnejših družabnih slojev. Toda meglene morejo biti te zahteve, ker so — vkljub njih skromnosti — preveč oddaljene od dosedanjih delovnih pogojev, tako, da se jih ne more prej doseči dokler jim niso prednjačile nekatere nadaljnje pridobitve. Psihologično in moralično umljivo je, da se pri določitvi zahtev le prepogosto določa kaj delavci želijo; žal pa se opušča v prvi vrsti potrebna vprašanja moči in gospodarski prevdarek, ali pa se ga potisne v ozadje, bo-li mogoče zahteve tudi v trenutku že doseči. Le prepogosto se opušča premostrvanje in preskušanje razmerja moči, oddaljo od stavljenega cilja in možnost uspeha. Pogostoma pa se tudi opušča razlikovanje med tem kar je mogoče mirno ali le v boju doseči in zahtevami, ki jih v trenutku ni možno niti po najhujšem in najvstrajnejšem naporu doseči. Tu in tam se stavljenju zahtev opušča ozir na težkoče, ki so nasprotne uresničenju zahtev. Pri tem načinu zanemarjanja ozira na dejstveno razmerje moči učinkuje namen z močnejšimi agitatoričnimi sredstvi vplivati na delavce, ki bi se jih naj pripravilo do tega, da ustavijo delo. Tu in tam se izhaja iz ne posebno srečnega stališča, da se delavce, ki se jih hoče voditi v boj, obveže na to kar je teoretično želeti in ne na to kar je v sedanjih razmerah le z naporom vseh stil dosegljivo. Marsikateri misli pri tem samo na to, kar ima opraviti današnji dan ter ne premisli, da mora ta taktika nujno dovesti do razočaranja in omalovaževanja zahtev, ki se jih ima v bodoče staviti. Ta način more v splošnem škoditi ugledu strokovnih organizacij in je — dosedaj na srečo le še v majhni meri — že povzročil te posledice. Morda je tudi fluktuacija v strokovnih organizacijah s tem v zvezi. Delavci lahko postanejo nezadovoljni, ker se po tedne trajajočem težkem boju izkaže kot nedosegljivo to, kar se jim je v prvih dneh boja označevalo kot neobhodno potrebno. Z vso energijo se mora potem delavcem razložiti, da se morajo zadovoljiti tudi z manjšimi uspehi, kot se jim

je pri stavljenju zahtev označilo kot to kar se mora brezpogojno doseči.

Neredko se stavi sporazumno s prizadetimi delavci za trenotek prenapete zahteve, ker so podjetniki vajeni vselej manj nuditi nego zahtevajo delavci. Brezdvomno je način barantanja in odbijanja, ki se ga poslužujejo podjetniki, ki sili delavce in njih zastopnike, da le-ti stavijo nekoliko višje zahteve, kot se jih v resnici namerava. Tako pride nezdrav in recimo odkrito, nesoliden moment — predvsem po podjetnikih in tajnikih njih organizacij — v strokovni boj, ki moti v enaki meri podjetnike kakor delavce in podaljša dobo boja, dočim se občutek zmagoslavja nad uspehi ne more pojaviti v neskaljeni čistoti. Vsled tega ne vplivajo zmagoviti boji strokovnih organizacij z vso agitatorično močjo, njih uspehi učinkujejo premalo navdušujoče. Marsikatera velepomembna pridobitev ni tako močno ojačila organizacije kakor je bilo pričakovati, temveč je celo neredko povzročila nekako nezadovoljnost med strokovno organiziranimi delavci. Le prepogosto merijo delavci po končanem boju svoje uspehe po dosedanjih delovnih pogojih, temveč po zahtevah, ki se jih je izročilo zveznemu vodstvu, kjer se jih je moralo prističi in se jih je že prikrajšane izročilo podjetnikom, a se jih v trenutnem razmerju moči še ni moglo popolnoma doseči.

Tem neugodnejši se nam kažejo uspehi — merjeni po zahtevah — čim dalje je trjal boj. Pogostoma pa je dolgotrajnost boja v učinkujočem razmerju z nemožnostjo dosege vseh stavljenih zahtev brez ostanka. Dolgotrajnost boja otežuje pogajanja, povzroča višanje bojnih stroškov zvez in vrhutega občutljive žrtve, ki jih morajo prianašati v boju se nahajajoči. Naraščajoče ogorčenje povzroči, da pogostoma podjetniki kakor delavci zamudijo trenotek, ki bi omogočil sporazum. Zahteve, ki so same ob sebi skoz in skoz pravične, a ob času boja še nedosegljive, podaljšajo mnogokrat dobo boja nad potrebno mero, onemogočajo tu pa tam sklepanje miru in vstvarjajo za več časa občutno izgubo moči ugleda strokovnih organizacij ter dovedejo do zmanjšanja zaupanja delavcev v strokovne organizacije. Nezadosten prevdarek pri stavljenju zahtev je v poedinih slučajih imel nepričakovano in za nemogočo smatrano posledico, do so marsikateri obrati in njih delavci bili za dolgo časa popolnoma odtegnjeni vplivu strokovnih organizacij.

Petdesletnica „Delavskega programa“.

Dne 12. aprila t. l. je preteklo petdeset let odkar je prvič izšel Lassallejev »Delavski program«. Zgodovina socialističnega gibanja in razvoj delavskih organizacij na Nemškem je v tem programu. Vsak dan mogočneje in jasneje se nam kaže vpliv, ki ga je imelo delovanje in principi tega velikega, neutrud-

ljivega agitatorja na razvoj in utrditev socialističnih strank na Nemškem in po celem svetu. Morda nikdar še nismo občutili ta vpliv tako močno in globoko, kot v zadnjih letih, ko se vsepovsod opaža orjaški napredek delavske internacionale. In vendar je pretéklo celih petdeset let od časa ko je izdal Lassalle svoj »Delavski program« in ko je najintenzivneje delal.

Dne 12. aprila 1862 je Lassalle predaval berlinskim kovinarjem o predmetu, ki ga je pozneje objavil pod naslovom »Delavski program«. Dne 19. maja istega leta pa je komemoriral največjega in najbolj revolucionarnega nemškega filozofa Fichteja. Komemoriral je revolucionarnega filozofa in iz svojega socialističnega stališča raztolmačil Fichtejeve nazore in principe. V oni pomladi leta 1862, se je rodila demokracija na Nemškem. V teh zgodovinskih predavanjih je Lassalle začrtal proletariatu pot, po kateri mora hoditi, ako hoče doživeti boljšo bodočnost in izvršiti naloženo mu misijo na svetu. Slučaj je bil, da je ravno ob tistem času predaval v Berlinu tudi Lassallejev učitelj, slavni profesor Avgust Böckh, ki je čislal in ljubil svojega učenca, četudi se ni popolnoma strinjal z njegovimi idejami. Dejal je v svojem govoru: »Državna misel, ki zatira princip splošne in enake države, da more spremeniti državni princip in strukturo na način, da služi le ekonomičnim interesom in političnim privilegijem meščanstva, je ona prava nevarnost, proti kateri je treba se najsilneje bojevati, ako hočemo preprečiti, da bi se uveljavil režim najhujšega modernega barbarizma. Ta načela je razvijal v svojem programu tudi Lassalle. Naslanjajoč se na zgodovinske in znanstvene zakone je dokazal, da je le proletariati poklican, da uveljavi moralni in civilni princip ljudske in enakopravne vlade. Orisal je v svojem programu ves razvoj človeške družbe in razredov, od srednjega veka do današnje dobe. V srednjem veku ko še ni bilo industrije, je prevladoval agrarni zistem. Duhovstvo in plemstvo je bilo začetek in konec državne oblasti. Ljudstvu se ni priznalo nobenih, ne direktnih in ne indirektnih pravic. Ali industrijski razvoj in pomnožitev bogastva sta popolnoma spremenila oblike in sestavo družbe. Izbruhnila je francoska revolucija, ki je pa po mnenju Lassalleja le pripoznala in udejevala ono revolucijo v razmerah in razredih, ki se je bila že izvršila po naravnem zgodovinskem procesu. Ali po francoski revoluciji se je uveljavil le tretji razred, to je meščanstvo. Glavni razred, delavstvo, še ni bilo emancipirano in ni imelo še nikakih državnih pravic. Interesi novega razreda so postajali vedno bolj nasprotujoči interesom delavstva. Državni princip je služil le meščanstvu, kapitalizmu. Kapitalistični razred je ravno tako izkoriščal in preziral delavski razred, kot v srednjem veku duhovstvo in plemstvo.

Lassalle se je v svojih izvajanjih vedno bolj približeval moderni dobi. Tudi meščanstvu se je že takoj po njega uveljavljanju kazal neizogibni propad in konec. Zarja nove dobe, začetek pojavljanja in uveljavljanja novega, četrtega in zadnjega razreda, delavstva, je zasijala dne 28. februarja 1848. ko je bil na Francoskem prvič v ljudski parlament izvoljen delavec, ki je izjavil, da je princip in cilj države branitev in uresničenje ljudskih pravic, da je le ljudstvo v stanu urediti razmere razredov in da je le delavstvo podlaga družbe in države. Novi razred, ki se je leta 1789, komaj še-le prikazal na obzorju človeške zgodovine, se je leta 1898. že približeval svojemu cilju. Zgodovina novega razreda pričinja od tedaj. Zapečaten je bila usoda delavskega razreda in vsega človeštva tedaj, ko je prvi delavski zastopnik v prvem ljudskem parlamentu izjavil, da je delavstvo podlaga državi in zahteval splošno volilno pravico. Boj ljudstva postane od tedaj boj cele človeške družbe. Osvoboditev ljudstva bo značila osvoboditev vseh razredov. Proletariat je nov svet, nova bodočnost. Delavstvo ima izvojevati končno zmago in graditi novo družbo, ker delavstvo je ona skala, na kateri bo sezidana cerkev bodočnosti.

S temi besedami je Lassalle zaključil svoj program. Dejal je tudi, da bo zadovoljen, če bo izmed delavcev, ki so bili navzoči na večer 12. aprila 1862 na predavanju, kjer je razvijal svoj pozneje objavljen zgodovinski »Delavski program«, pravilno razumel njegova izvajanja in se zanje zanimal in bojeval. Ali delavci so ga ne-le pravilno razumeli, temveč se tudi zavedali zgodovinskega pomena novih principov. Ker se je imel ravno ob istem času vršiti občni kongres nemških delavskih korporacij, so se obrnili do njega za navete in pojasnila. Tedaj je Lassalle objavil svoje znano »Odprto pismo« na adresu vseh nemških delavcev, kjer je povdarjal, da se ima ves proletariat združiti in ustanoviti svojo lastno, neodvisno in razredno politično stranko. Ni govoril zaman. Leto pozneje, dne 23. maja 1863 je bil ustanovljen »Allgemeiner Arbeiter-Verein«, organizacija, ki jo je Lassalle sam ustvaril in vodil in ki je bila podlaga, na kateri se je gradila in razvila nemška socialna demokracija in socialistično gibanje celega sveta.

Ob petdesetletnici »Delavskega programa« praznuje proletariat svojo zgodovino in se spominja svojega prvega misleca in boritelja....

PODLISTEK.

Nova železnica.

Vsi kmetje v samotnem Pasjem grabnu so razburjeni. Nihče se ne spominja, da bi jim bilo kaj kalilo tih mir odležne dolinice. Bilo je že kaj posebnega, če je poleti tuptam zašel kak tujec z nahrbtnikom v njih dolino, da se napoti v bližnje hribe, kamor bi se od druge strani dalo ložje in zložnejše priti. Če je prišel kak tujec v Pasji graben, so se domačini v nedeljo v domači gostilni pogovarjali o tem in si pripovedovali, da je prišel zopet eden, ki si hoče zlomiti vrat v hribih.

In kaj takega naj bi se sedaj vedno dogajalo; od jutra do večera naj bi prinajali tujci skozi Pasji graben, in prebivalstvo naj bi se privadilo, da vidi dan na dan več tujcev nego domačinov. Dolinica je namreč dobila železnico.

Oče župan je to novico prinesel iz mesta. Že pred meseci se je tu pa tam govorilo o tem, a kmalu je novica zopet potihnila. Sedaj pa imajo zapisano, da se tod gradi železnico. Oče župan sam je to čital.

Kakor povodenj se je novica raznesla od hiše do hiše. Občinski sluga pa, ki je nosil občinske uradne spise v mesto in včasih prinesel tudi kako pismo Pasjegrabencanom, se je razkoračil na križpotju, vtaknil

Personalne komisije c. kr. državnih železnic.

II.

V članku, ki smo ga priobčili v 9. številki našega lista, smo pisali o vrednosti te institucije ter prišli do zaključka, da se je vsled dosedanjega delovanja s pomočjo organizacije znaten del zahtev osebja popolnoma ali pa deloma uresničil; ostali del zahtev, ki so še neizpolnjene, pa je državno železniška uprava priznala upravičenim.

Naloga teh vrstic je, da pokažemo katere zahteve definitivnega osebja vseh kategorij so prodrle in katere so še neizpolnjene. Do leta 1905 posežemo nazaj vsled tega, ker celo vrsto zahtev, ki so bile izvedene leta 1908 in 1911 so stavili in zastopali zastopniki naše organizacije že leta 1905 pri takratnem gibanju. Kasneje, in sicer ob ustanovitvi personalnih komisij l. 1907 in v naslednjih letih so personalne komisije odločno zastopale te zahteve kakor tudi nove, ki se jih je stavilo tekom teh let. Samoobsebi umevno je — in to smo tudi v našem zadnjem članku že povdarjali — da se je doseglo uspehe ne morda le radi odločnih in lepih besed članov personalne komisije, ali pa delovanja zastopnikov naše organizacije v parlamentu in izven njega, temveč, da je bila za vsak posamezen slučaj kakor tudi za celokupnost zaktev merodajna organizacija, na katero so se mogli naslanjati zastopniki osebja. Zaupnike je v vsakem slučaju smatrati le kot sredstvo v obsegu namena. Iz tega vidika se ne more delovanja personalnih komisij ločiti od delovanja ostalih zaupnikov. Vsled tega je tudi opisovanje doseženih zahtev presojati le iz tega skupnega polja delovanja. Vsled tega pa se tudi ne more časovne dobe, ki pride tu v poštev, omejiti z letom 1907, ko so bile ustanovljene personalne komisije, temveč se mora smatrati leto 1905, v katero pride prva bojna doba naše organizacije, kot časovno mejo naših razmotrivanj.

S sledečim opisovanjem se ne namerava nič družega kot pokazati, da so organizacija in nje zastopniki storili vse zaboljšanje vseh kategorij, kar je bilo možno storiti in da je prazno besedičenje razdiralcev organizacije in tistih, ki za njimi blebetajo: »Nič se ne maredi za nas, mi smo pasterki«. Da se pa že vnaprej izogne nesporazumu, konstatiramo izrecno, da nismo prav v nobeni zvezi s frazo, ki jo v zadnjem času mnogi organi državnoželezniške uprave raznašajo po svetu, da se je vsem kategorijam podelilo velika, dalekosežna zboljšanja, temveč smo nasprotnega mnenja. Razmere skoraj vseh kategorij so bile pred letom 1905 tako slabe

prste v usta, ter zažvižgal kakor je slišal žvižgati pravo »lukamatijo« ko je še bil pri vojakah.

Zvečer pa je bilo jako živahno v domači krčmi. Okoli velike mize pri peči je bilo vse zasedeno do zadnjega prostorčka. Bilo je celo živahnejše nego na občinski seji. Oče župan je že vtreljič pripovedoval kar je zvedel o novi železnici. Kot napredno misleč možak je izrazil svoje zadoščenje radi vidnega napredka občine. Ali skrbnemu občinskemu glavarju ni nihče pritrdjeval, ker so bili občani še pravi starokopitneži, ki se jim je vsaka novotarija zdela sumljiva. In sedaj celo železnica!

»Mi ni po godu«, je mrmral Pristanik in vrtal s kazalcem v svoji kratki pipi; »ne, prav nič mi ni po godu!«. »Da, da, je zahreščal stari Vrbnjak »nam ni treba le novotarske ropotije! Kaj pa bo, če ta spak zbezlja in nam pomandra vso setev, ha?« — »To spada potem v zavarovanje zoper škodo po divjačini«, se smeje Majhen; »dokler imam moje pridne šimeljne, mi ni za železnico prav nič. Meni ne, to vam povem! In to žvižganje ves božji dan, kakor da bi zlodej tiral grešno dušo — bežite no!« — Oče župan potrka s svojim velikim prstanom na kozarec ter ga poda zaspani ločajki, da ga zopet napolni. — »Počasi možje, počasi! Naj stvar dopovem: Ali bi ne bila prav dobra baran-

in neurejene, da trpi velika večina osebja vkljub pridobljenim zboljšanjem prej ko slej vsled slabih razmer. Temu pa je seveda predvsem kriva oderuška gospodarska politika, ki že po kratkem času odvzame vsem pridobljenim zboljšanjem njih učinek. Vlada in parlament se bosta torej že v bližjem času morala sprijazniti z mislijo, da odštejeta lepo število milijonov za izpolnitev mnogoštevilnih še neizpolnenih zahtev uslužbencev vseh kategorij, če se naj količkaj olajša njih slabe gnotne življenske razmere.

V sledečem navajamo ločeno po kategorijah vse zahteve, ki so jih stavile organizacija in personalne komisije in ki so bile od leta 1905 do danes popolnoma ali pa deloma izpolnjene. Končno pa navajamo tudi ločeno po kategorijah tiste zahteve, ki so dosedaj še neizpolnjene, ali pa bile v nepovoljni meri izvedene. Pri teh pa je vstrajati na njih prvotnem besedilu, oziroma v njih prvotni obliki. Glede neizpolnenih zahtev je pripomniti, da jih moramo tu označiti le po njih načinu in v polnem besedilu. Zato nam manjka tudi prostora in je vrhutega odveč, ker smo vse zahteve in vse tozadevne predloge personalnih komisij v kolikor niso bili lokalnega ali pa osebnega pomena že opetovano objavili v našem listu. Končno še povdarjamo, da mnogi predlogi lokalnih personalnih komisij, v kolikor ne spadajo med splošne zahteve, niso tu navedeni.

A. Izpolnjene, odnosno deloma izpolnjene zahteve definitivnega osebja c. kr. državnih železnic od leta 1905 naprej:

I. SLUGE.

Za vse kategorije.

Uvedba avtomatičnega napredovanja leta 1905.

Zvišanje začetnih in končnih plač:

začetne plače za čuvaje od 650 kron na 900 kron, končne plače od 720 kron na 1400 kron,

oziroma za čuvaje od 700 kron na 900 kron, oziroma končne plače od 1000 kron na 1400;

za strokovniške pomočnike od 600 kron na 900 kron, oziroma končne plače od 1200 kron na 1300 kron,

odnosno za strokovniške pomočnike od 700 kron na 900 kron;

za vozovne čistilce od 600 kron na 900 kron in končne plače od 1000 kron na 1400 kron;

za premikače od 600 kron na 900 kron, končne plače od 1000 kron na 1400 kron;

za postajne sluge od 600 kron na 900

tija za občino? Vsi kar vas je, zabavljate radi prodnate zemlje, katere obdelovanje se komaj še izplača in sedaj, ko lahko dobite tako lepe denarce zanj, pa ste tako trdovratni?« Počasi in z zadovoljstvom nastavi kozarec k ustom in gleda preko njega kak učinek so napravile njegove besede. Navihanec je dobro poznal svoje ljudi in ni se čudil, da je takoj nato izpregovoril Lenček.

»Za zemljo mi ni ravno«, je hitel zatrjevati stavec, ki si je v trgovanju z živino pridobil precej denarja, »za krmo tudi ostane še dovolj; ali kdo mi jamči, da bo mogla družba tudi plačati? Dandanes delajo fabrike in železnice z dolgovi. Varno se mora stopati, je rekel pijani Zidur, ko je ležal na tleh!« — »Kaj meniš«, pravi župan; »našo železnico zgradi dežela in pri njej je denar varen kakor doma v skrinji.«

»To menim tudi jaz«, mu pritrdjuje njegov svak, Tone s hriba. »Zato pa pravim — kolodvor jim še pustimo! Tega naj že postavijo; radi železnice pa si moramo še premisliti!«

Treba je bilo nujnih razlogov, da se je občanom pojasnilo, da odpoved nič ne hasni. Tako se je županu šele po dolgem trudu posrečilo omehčati trde buče. Začeli so se počasi razhajati. Le stari Lenček se ni mogel ločiti od orjaške tople peči ter

jeno število družin, ki bodo nudile vso do sedaj britko pogrešano udobnost. Ze to zahteva načelno izključitev stanovanjskih kasarn, kakor jih poznamo v zloglasnih velikih mestih. Da se naša zadruga ne približa tej skrajnosti, ni treba še posebej povdarjati. Namerava se tudi ustanoviti samske domove. Kakor vidijo naši tovariši, je program, ki smo ga že pričeli izvajati, obsežen in se ga more le ob intenzivnem in razumnem sodelovanju članov izvesti. Pri dobavi glavnice, nakupu zemljišč, oddaji stavbinskih del in mnogoštevilnih upravnih delih ne morejo sicer člani naravnost sodelovati; pač pa morejo indirektno pospeševati velik namen zadruge, če podpirajo odgovorne organe z navesti in pojasniti o stanovanjskih in zemljiških razmerah v posameznih krajih, kjer naj razvije zadruga svoje delovanje in s tem mnogo koristiti solidarnemu delu.

Obratno glavnicu se zbira potom vplačanih zadružnih deležev in pristopnin članov, posojil, stavbinskih kreditov, morebitnih upravnih prebitkov, prostovoljnih dajatev kakor tudi čistih dobičkov družabnih prireditelj. Pristopnina znaša 2 kroni, zadružni delež 50 kron. Le-tega se more plačevati tudi v mesečnih obrokih po 4 krome, kar vsakdo zmore. Vsak član lahko vzame po več deležev in jamči v slučaju razpusta zadruge s tem in morda še z zneskom v enaki višini. Zastavljenje ali drugačna obremenitev zadružnih deležev po članu je nedopustna; vsled tega ni pravno obvezna napram zadruzi. Za prenos zadružnih deležev na nečlane je treba dovoljenja načelstva.

Prej smo omenili omejeno poroštvo članov, kar se marsikateremu zdi slabo. To pa v resnici ni, če vsi storijo svojo dolžnost. Vrhutega je nameravana ustanovitev rezervnega sklada (§ 25 pravil), ki ima služiti v pokritje izgube, v kolikor bi ne zadostovali poslovni prebitki. Take izgube sicer ni ravno, da bi morale priti, pač pa se tega, pri tako velikem podjetju kjer sodeluje mnogo ljudi, ni možno vselej ubraniti. Člani ki izstopijo, nimajo do rezervnega sklada nikake pravice; le-ta je nedeljivo skupno premoženje zadruge, ki more iti s površja le z zadruzo vred.

Drug sklad služi v pokritje stroškov za obnove, ki presegajo navadno letno potrebo. Nadalje se zbira posebne rezerve za davek na poslopja in pristojbinski ekvivalent, da se iz njih pokriva tiste svote, ki bi se zanje iz tekočih hišnih dohodkov ne moglo plačevati; končno pomožni sklad za izredne slučaje. S tem je dano jamstvo za poslovanje. Zadružne deleže se obrestuje iz čistega dobička s 5%. Član ima torej polno prednost, ki jo ima sicer hišni agrarec: zdravo, moderno opremljeno stanovanje, ki se ga ne more odpovedati; in to za dejanskim razmeram odgovarjajočo in po rentabilitetni meji in občekoristnem značaju določeno stanarino, ki se je ne more poljubno zvišati, temveč le z dovoljenjem ministrstva za javna dela! Prosto tiranje prevzetih hišnih posestnikov, brez skrbi radi naraščajočega števila otrok, v prijaznem občevarjanju s sebi enakimi in enako stremečimi tovariši — ob popolnoma demokratični kontroli — se bo v bodoče razvilo življenje v hišah z malimi stanovanji južnih železničarjev. Zrak in svetloba, vrtil in igrišča ne smejo manjkati ne starim ne mladim.

Dasiravno je članstvo v splošnem osebno, se je vključ temu storilo nekoliko izjeme, da se je sprejelo kot člana tudi eno juridično osebo: Južnoželezniško družbo. Nje generalno ravnateljstvo nam je tudi radevolje zagotovilo pospeševanje naše zadruge. Izjavilo je, da nam da 250.000 kron na razpolago takoj, ko bodo člani vzeli deležev v skupnem znesku 100.000 kron. Vrhutega nam bo prepuščilo stavbinska zemljišča za ceno, ki nam bo omogočila, da kmalu pričnemo z občekoristnim delom.

Dobava cenih in primernih stavbinskih zemljišč je prva velika skrb načelstva; od njih srečne izbere je mnogo odvisno. Gre zato, da se izogne zemljiškimi spekulantom in oderuhom in da se pridobi zemljišča, ki so po svoji legi pripravna za zgradbo s čim

manjšimi stroški. Nadalje treba dobiti ceno posojilo, da se zadružna sredstva preveč ne obremenijo z visokimi hipotekarnimi obrestmi. To so naloge, ki zahtevajo največjo pozornost in vztrajnost načelstva. Par sto kron več pri nakupu zemljišč, pri stavbnem proračunu ali pa pri obrestovanju izposojenega denarja že more povzročiti znatno zvišanje stanarine, kar bi imelo posledico, da bi bilo bivanje v zasebnih stanovanjih ceneje in zadružne hiše bi ostale prazne, ali pa bi se jih moralo pod ceno dati v najem. Da se to pod vsemi pogoji zabrani, je naloga ne le načelstva in nadzornega sveta, temveč tudi članov samih, ki se ne smejo dati premotiti po gonjah s cenami stanovanjskih spekulantom ter presojati vrednost stanovanja razven po višini stanarine tudi po kakovosti (lega, prostornost in drugih zdravstvenih činiteljih) kakor tudi po tem če in kedaj se jim more odpovedati stanovanje, oziroma ga podražiti. Šele ko bodo zadružniki južne železnice v tem oziru zavarovani s svojimi družinami, ki so navezane na stalne dohodke, bo stavbinska zadruga učinkovala v splošno korist.

Železničarske zahteve v proračunskem odseku.

V torek 21. in v sredo 22. maja t. l. je bila v proračunskem odseku razprava o vladnih predlogih glede nabiranja davkov v dobi od 1. julija do 31. decembra 1912. t. j. glede proračunskega provizorja. Kakor znano je zbornica sprejela dne 16. decembra 1911 resolucijski predlog za melioracijo mezd uslužbencev in delavcev c. kr. državne železnice je zbornica enoglasno zahtevala, da se ima proračunati znesek 38.010.171 K. Vlada pa se ni ravnala po volji in glasovanju zbornice. Dovolila je v svrhu zboljšanja plačilnih razmer uslužbencev in delavcev c. kr. državne železnice znesek 21 milijonov kron.

Vlada je ponovila to igro tudi pri resolucijskih predlogih glede zvišanja plač raznim drugim uslužbencem in delavcem. Zbornica sprejme enoglasno resolucijski predlog, ki ugodni opravičenim zahtevam državnih uslužbencev in delavcev. Vlada vpošteva glasovanje le v toliko, da dovoli v to svrhu znesek 2,5 milijonov kron. To ni niti polovica onega zneska, za katerega je zbornica glasovala.

Ker vlada noče vpoštevati voljo parlamenta in se ozirati na splošne razmere, dovoljuje le taka zboljšanja, ki niti od daleč ne zadostujejo, je klub nemških socialno demokratičnih poslancev sklenil, zavzeti o priliki razprave v proračunskem odseku, pozicijo proti takemu načinu vladanja. Sodr. *Tomschik* je po nalogu kluba vložil k zakonu o nabiranju davkov primerni predlog. V torek dne 22. maja 1912 popoldne ob 4. uri je bila seja proračunskega odseka. Govoril je tudi sodr. *Tomschik*, ki je k § 2. zakona o nabiranju davkov v dobi od 1. julija do 31. decembra t. l. vložil sledeči

predlog

poslanca *Tomschika* in tov. k § 2 proračunskega provizorija. Odsek naj sklene:

§ 2. se ima dodati naslednje besede:

»..., in sicer po meri zvišanja prejemkov delavcev in uslužbencev c. kr. državnih železnic z vzvratno veljavo od dne 1. januarja 1912 do zneska kr. 17.000.171 in za zvišanje prejemkov delavcev dvorne in državne tiskarne, tobačne režije, delavcev v solinah, glavnih denarnih uradov, telefonskih in telegrafskih nastavljenec, delavcev tržaskih javnih skladišč se ima ravnati po sklepih zbornice z dne 20. decembra 1911. dovoljeni znesek se ima porabiti.

Ta predlog je poslanec sodr. *Tomschik* utemeljeval s sledečimi izjavami:

»z ozirom na to, da je resolucijski predlog glede zboljšanja prejemkov železničarjev in drugih državnih delavcev bil v decembru pretečenega leta v zbornici enoglasno sprejet, da pa vlada sklepa zbornice ni uvaževala, da izvedeno zboljšanje niti od daleč ne zadostuje in ker so vladna zboljšanja pomanjkljiva, je treba ob tej priliki proračun za-

konitim potom urediti. Upam, da bodo vse stranke glasovale za moj predlog, ker so že itak glasovale za resolucijske predloge (poslanec *Steinwender*: »ja, ali resolucije so nekaj družega!«) Na to medklic morem že izjaviti, da sem bil mnenja, da je bilo tedaj glasovanje raznih strank resno, (*poslanec Steinwender*: »Tu nas pa močno precenjujete!»).

Vlada je od zahtevanega zneska 38.010.171 kr. za zboljšanje prejemkov železničarjev in uslužbencev državnih železnic proračunala komaj 21 milijonov kron, kar je vse premalo za veliko število pri tem zboljšanju prizadetih oseb.

Nastavljenecem, poduradnikom in slugam se je dovolilo 25 odstotno zvišanje stanarinske doklade povprečno 100 kr. za Dunaj in 80, 70, 60 in 50 kron na deželi. Zboljšanje plačilne stopnje 1300 kr. v plačilnem obrisu poduradnikov. zvišanje končne plače poduradnikom na 3000 kron; tako tudi uvedbo dveletnih napredovalnih rokov v plačilnem obrisu slug in določitev končne plače za sluge z 2000 kron se ni izvedlo. Tako se tudi ni podelilo nočno doklado ogibnim in prožnim čuvajem, in premikalnemu osebju premikalne doklade. Nadalje ne odgovarja zenačenje ostrin željam osebja. Vračunalo se ni provizorični služben čas pri preračunjenju in zenačenje ostrin poduradnikov se ni razširilo, četudi se je v resolucijskem predlogu to zahtevalo.

Slabo izvedbo mezdne zboljšanja občutijo zlasti delavci na progah c. kr. severne železnice, državno-železniške družbe, češke severne železnice in avstrijske severno-zapadne železnice; zelo pomanjkljiva je tudi na starih progah c. kr. državne železnice. Na teh progah je mnogo postaj in prožnomajsterskih okrožij, kjer delavci niso dobili naravno nobenega zboljšanja. Pričakovali smo, da se nebo zvišalo mezdo za manje kot 20 v. na dan. Žal moramo povdarjati, da se je dnevne plače kron 2·20 do 2·80 zvišalo za celih 10 v. na dan. Železniško ministrstvo je svojčas izjavilo, da je porabilo za mezdo zboljšanje 6.600.000 K. Četudi bi se bilo zboljšanje podelilo 100.000 delavcem, bi le-ti morali dobiti vsaj 20 v. zboljšanja na dan. Ali če vpoštevamo, da je višina delavcev dobila komaj po 10 v. mezdne zboljšanja, je pač opravičeno dvomiti, če se je res porabilo za zboljšanje mezd 6.600.000 kr. Za to bi moralo železniško ministrstvo podati poročilo v svotah, porabljenih v posameznih ravnateljskih okrožjih, le tako bi se izvedelo v natančni svoti, porabljeni v to svrhu in le tako bo mogoče kontrolirati, če se vpošteva željo zbornice. Ker je zboljšanje pomanjkljivo je treba sprejeti moj predlog tudi iz ozira, da se omogoči nadaljno zboljšanje plač in mezdne avtomatike in tudi nadaljno zboljšanje delovnega reda, ki je te dni izšel.

Glede mezdnih razmer raznih državnih delavskih skupin, navedenih v mojem predlogu katerih je okoli 66.000, je vlada proračunala celih 2-5 milijonov kron. Tudi takoj nam manjkajo podatki o izvedbi mezdne regulacije. Vemo samo, da vlada ni upoštevala želje zbornice. Dala je le mali znesek v svrhu zboljšanja mezd, od onega, ki se ga je zahtevalo v resolucijskih predlogih.

Z ozirom na neznosno draginjo, za ublažitev katere vlada ni storila nikakega koraka, je nujno potrebno, da se železničarjem in državnim delavcem zakonitim potom podeli to, kar je zbornica v decembru od vlade enoglasno zahtevalo. Prosim, da se sprejme moj predlog, ker je bil ta itak že sprejet v decembru pretečenega leta enoglasno z resolucijskim predlogom.

O glasovanju o tem predlogu v proračunskem odseku bomo poročali v prihodnji številki.

Delavci c. kr. državnih železnic tržaskih ravnateljskega okraja pozor!

Koncem maja t. l. je potekla funkcijska doba ravnateljskega delavskega odbora in c. kr. državno železniško ravnateljstvo je že razpisalo volitve, ki se vršijo dne 20. junija t. l.

pisavi razvideti, da so bile nepodpisane pritožbe o razmerah na Hrušici in prošnja pisana od ene in iste roke. Dobil je obenem ukor in se mu je odreklo pravico potegovati za stalno nastavljenje. Na tak lepi način torej se postopa tukaj proti delavcem, ki niso ničesar družega zakrivili nego to, da so pravično kritizirali razmere na Hrušici.

Iz Celja. O razmerah na tukajšnji postaji smo že večkrat pisali. Toda potrebno je, da se še nekoliko pečemo z našimi pravičnimi razmerami. Čudne in neznosne so to razmere. Sicer pa je to razumljivo, če pomislimo, da imamo poleg drugih sreč in nesreč, tudi svoj pompozni »Reichsbund«, organizacijo torej, ki nam že sama po sebi more nekoliko predstavljati razmere, ki tukaj prevladujejo. Znano je, da postopajo gospodje pri »Reichsbundu« proti onim delavcem, ki ne trobijo v njihov rog, na način, ki bi se ga sramoval vsaki nekulturni afrikanski zulu. Denunciranje, zatiranje, brutalnost je nekak princip v delovanju te »civilizirane« gospode. »Reihsbändler« gospod Vrešak je vzel zdaj na pikto sohr. Dreo, in ne zamudi nobene prilike da ga oškoduje. Dne 29. pretečenega meseca so bili premikači s premikanjem nekoliko preje gotovi. Sohr. Dreo je izrabil priliko in po dovoljenju službujočega uradnika šel domov večerjat. Ko pa je to izvedel gospod Vrešak, se je razjezil, ko je izvedel slučaj, da imajo ravno isti dan socialno demokratični železničarji sejo. To je bilo za gospoda Vrešaka že več kot preveč. Denunciral ga je kar telefonično, da se je nedovoljeno odstranil od dela. Seveda je bil ves poparjen, ko mu je uradnik povedal, da mu je pač dal dovoljenje. V svoji sveti jezi pa je še nadalje upil na peronu in zabavljal čez socialne demokrate. Mi se vsega tega upitja seveda prav malo bojimo. To bi moral gospod Vrešak že vedeti. Njega gotovo ne bomo vprašali, če smemo sklicati seje ali ne.

Še nekaj. Gospod Majdič, posestnik umetnega mlina je daroval delavcem v skladišču 10 K za redno nalaganje njegovih eksportev. Toda slučajno je bil ravno tisti dan dodeljen temu delu »Reihsbändler« Kompan. Ta je pridržal denar zase in svoje pristaše mesto da bi ga pravilno razdelil med vse delavce. Mari misli dični Kompan, da delajo v skladišču le oni 4 njegovi pristaši? Vprašali bi: kje pa je gospod načelnik, da tega ne vidi?

Brežice. Razmere na tukajšnji postaji so skrajno neznosne. Odurno in razžaljivo postopanje napram uslužbencem, zatiranje in denunciranje je pri nas takorekoč sistematično. V negovanju tega sistema se zlasti odlikujeta gospod načelnik Zupančič in njegov podrepanik Vičič. Gospod Zupančič je v svoji »firi« otesanosti zavrnil nekega čuvaja, ki je od njega zahteval neka pojasnila, s temi lepimi cvetkami: »Marsch hinaus, Sie frecher Kerl, verdammter, Sie haben bei mir nichts zu suchen!« So besede, ki pač kažejo duševni miljé nadutežev Zupančičevega kalibra. Ali svetovali bi temu »fino« izobraženemu surovežu, naj se za enkrat vendarle spametuje. In to v njegovem interesu, ker smo šifkan in razžaljivega vedenja že do grla siti.

Nič boljša ni seveda tudi Zupančičeva kreatura Vičič, ki zmerja in zbeda čuvaje ob vsaki priliki. Čuvaji se niso zmenili dosedaj za zbadanje in zmerjanje gospoda Vičiča, ker kdo naj bi dajal resnost besedam neizobraženega suroveža? Ali tudi njemu pravimo: pamet gospod Vičič, ker drugače pridemo na dan s stvarmi, ki vam ne bodo nič kaj ugajale. Smo se razumeli?

Domače vesti

Zvišanje rubežni prostega zneska službenih in plačilnih dohodkov. Dne 31. maja t. l. je bil objavljen po cesarju 17. maja 1912 potrjen zakon o zvišanju rubežni prostega zneska službenih in plačilnih dohodkov, pokojnin itd. Zakon stopi v veljavo dne

31. septembra 1912. Potom tega zakona se zviša minimum rubežni prostih službenih in plačilnih dohodkov od 1600 kron na 2000 kron.

FRAN SILBERER.

Kakor je znano, je poslanec sohr. Fran Silberer začetkom januarja t. l. odšel v solnograške hribe, odkoder se ni več vrnil. Vsakomur je bilo jasno, da je Silberer postal žrtev alpinske nezgode. Truplo ponesrečenega sodruga, so že večkrat iskale večje ali manjše ekspedicije na Hondstein, a brez uspeha. Dne 3. t. m. ob 8 uri zjutraj pa je sodrug Ivan Bernhardt našel truplo ponesrečenca. Bilo je v grapi naslonjeno ob stor. Silberer je prekoračil višino, takozvani Grünkar. Brezdvomno je zmrznul in bil zasut s snegom.

Ponesrečenje sodruga Silbererja, ki so ga naša strankina glasila opisala na način, ki izključuje vsak dvom, pa so izrabili klerikalni listi, njim na čelu dunajska »Reichspost« v nesramno groboskrunstvo. Glavni urednik tega lista, Funder, se je za vse življenje sam ožigosal s tem nesramnim dejanjem. Od njega je izhajala groboskrunstvo; potem je prešlo na rumburškega krščansko-socialnega poslanca Jefabka, ki je govoril o truplu Silbererja kot o »mrhovini«. Ta nesramna gonja je dolgo časa trajala in se je polegla šele pred nekaj tedni. Da sta v tem sledila »Reichsposti« tudi klerikalni »Slovenec« in »Naša moč«, se samo ob sebi razume, ker ti ljudje so drug drugega vredni. Pa tudi tržaška klepetava tetka »Edinost« ni smela popolnoma zaostati. Hinavsko je priobčila golo notico iz »Reichsposte« da je Silberer poneveril denara in pobegnil v Ameriko.

Propadlim subjektom, ki se smatrajo za »boljše ljudi«, se bo o priliki že poplačalo njih nesramnost napram socialni demokraciji. Kakšno plačilo zaslužijo za svoje groboskrunstvo, so si gotovo že na jasnem. S samimi besedami se stvar ne more rešiti, če hočemo biti pravični. Toda socialno demokratične brce so komaj vredni ti ljudje, ki so z mrtvim Silbererjem uganjali volilno agitacijo.

Anton Aškerc. V ljubljanski bolnišnici je po kratki in mučni bolezni umrl pesnik svobode in prava Anton Aškerc. Z njim je zgubilo slovensko ljudstvo svojega najboljšega, najplemenitejšega sina. Pesnik svobode je bil, poguma in boja. Izlil je krasoto svojega značaja in plemenitosti svojih stremljenj v večne, mogočne verze. Zrcali se v njegovih nesmrtnih baladakh in lirikah duša velikana. Klical je slovenski narod na delo, na boj za svobodo in pravo... Trpel je veliko za svoje ideale a vstrajal je in ni trepetal onemogel... Zapustil je svet tiho in skoro pozabljen... Taka je usoda najboljših sinov Slovenije. Eden za drugim nerazumljeni, pozabljeni zapuščajajo svoje ljudstvo, Kette, Aleksandrov, Grohar in zdaj Aškerc. Ali prišla bo tudi njih doba. Prošle so njih duše mogočne a umrle niso njih sanje, ideali in stremljenja. Te bodo živele med probujajočim se ljudstvom. Živeli bodo v večni bodočnosti. Naj živi njih duh, naj živi svoboda in pravo! Tako kliče zavedno slovensko delavstvo ob grobu svojega pesnika, Antona Aškerc!

Strokovne organizacije v Avstriji l. 1911. Osrednji odbor zveze strokovnih organizacij v Avstriji je podal razveseljivo poročilo o splošnem, gmotnem in številnem položaju centraliziranih strokovnih organizacij v Avstriji. Separatistično gibanje, ki skuša slabiti moč naših organizacij, pa ni imelo nikakega nadaljnega upliva na razvoj in okrepčanje organizacij. Veliko in razveseljivo je naraščanje članov delavske internacionale. Število članov 47 strokovnih zvez, je narastlo za 26.500. Le 7 zvez je izgubilo 8400 članov; od teh se je 7.600 priklopilo separatističnim organizacijam rudarjev, lesnih delavcev in steklarjev. Ob času separatističnega gibanja so zgubile centralne zveze okolo 80.000

članov, ki so se pa pozneje večinoma vrnili v mednarodne organizacije. Ravno češki kraji — Češka, Moravska in Šlezija — tvorijo največji naraščaj članov. Delovanje in napade čeških separatistov so najuspešneje ovrgli češki sodrugi sami. Strokovno tajništvo čeških separatistov na Dunaju je komaj 100 članov, moglo odvzeti 150.000 članov centralnih mednarodnih organizacij Splošna gospodarska in industrijska konjunktura pa bo najugodnejše uplivala na nadaljni razvoj naših strokovnih organizacij. Tudi boji in gibanja, ki bodo neizogibno nastala v teku prihodnjih let, bodo naše organizacije še bolj oživele in doprinesle nove in še večje zmage in koristi proletariatu. Tekom leta 1913 se mora obnoviti razne delavne, mezde in kolektivne pogodbe, »splošna draginja in pomanjkanje življenjskih potrebščin bodo silile delavstvo in organizacije v boj. Velike naloge torej pričakujejo centralno organizacijo. Porok uspehu organizacij pa je ugodno stanje centralnih zvez. Narastlo je število članov in skupno imetje vseh strokovnih organizacij znaša 12 milijonov kron. Če bomo še nadalje tako močno in lepo napredovali in če bodo vsi delavci vztrajno in složno izvršili svojo dolžnost napram svoji razredni mednarodni organizaciji, smemo pričakovati, da bodo naše organizacije žele še večjih in lepših uspehov.

Zasebne železnice in državno železniška birokracija. Nedavno so poročali listi, da je bil upokojeni ministerialni tajnik pri železniškem ministrstvu, dr. pl. Ginkl nastavljen namestnik generalnega ravnatelja Buštichradške železnice. Te dni pa poroča »Eisenbahnblatt«, da je bil upokojeni sekcijski načelnik dr. Viktor baron pl. Röll kooptiran k upravnemu svetu Ostrov-Friedlanske železnice in da je upokojeni sekcijski načelnik železniškega ministrstva dr. pl. Weeber prevzel mesto generalnega ravnatelja južne železnice. Tretji slučaj torej v kratkem, da se bivše funkcionarje državne železnice, ki uživajo popolno penzijo, nastavlja pri zasebnih železnicah. Upravni sveti zasebnih železnic smatrajo železniško ministerstvo za nekak rezervoar uradnikov in upravnih svetnikov. Javnost naj iz tega razvidi zakaj imajo zasebne železnice tako malo obzira pred državnim nadzorstvom.

Kako skrbi južna železnica za svoje uslužbence. Železniški čuvaj, sodrug Alojzij Stary iz Wiesa, je v petek, 7. junija, izvršil samomor, ker mu je bila oddovedana služba. Dvanajst let je bil uslužben pri južni železnici in je v službi dobil živčno bolezen. 20. januarja je javil svojo bolezen in 7. junija je dobil od stavbene direkcije pismo z nasledno vsebino: »Z ozirom na to, da niste več zmožni opravljati železniško službo, je odredila stavbena direkcija, da Vas odpusti iz službe. Obenem Vam naznanjamo, da morate zapustiti stanovanje v čuvajnici št. 4 v teku onega, meseca«. Taka brutalna odopoved je seveda morala spraviti Starja iz ravnotežja. Bil je silno razburjen. Odpeljal se je še tisti dan v Gradec. Rekel je, da hoče zvedeti pri direkciji pravi vzrok svojega odpusta. V Gradcu so mu povedali listo kar je bilo v pismenem odloku. To je Starja tako bolelo, da je šel v smrt... Kupil je v Gradcu revolver in žveplenke in šel v smeri proti Strassgangu. Šel je v neko gostilno in povzvil fosfor, ki ga je nastragal iz žveplenk. Potem je šel na železniški tir in se ustrelil v usta. Povožil bi ga bil tudi vlak, a so ga še pravočasno dobili in ga prepeljali v graško bolnišnico, kjer je v soboto umrl. Naravnost neumljivo je brutalno postopanje južne železnice, ki kar tako enostavno meče uslužbenec na cesto, zlasti takrat če je uslužbenec pripost delavec. Sodruga Stary je pustil pismo, v katerem pravi, da gre zato v smrt, ker neče biti občini v nadlego. Star je bil 33 let, zapušča vdovo in dva nepreskrbljena otroka.

INOZEMSTVO.

Velika železniška katastrofa na Francoskem, 13 mrtvih, 40 težko ranjenih. V nedeljo ob

pol 10. zvečer se je v pariški okolici blizu mostu Marcated zgodila ena največjih nesreč zadnjega časa. Osební vlak št. 631, ki vozi iz Pariza, je zadel vlak iz Montsoula. Nesrečo je povzročilo napačno postavljeno menjalo, vsled česar strojevodja montsoulskega vlaka ni zapazil znamenja, da naj obstane. Vlaka sta trčila s tako silo, da je bilo več voz popolnoma razbitih in da je bilo pok slišati več kilometrov daleč. Izpod razvalin se je oglasilo strašno ječanje in stokanje. Potnikov se je lotila strašna panika, ki jo je tema le še povečala. Ženske in otroci so klicali obupno na pomoč. Na kraj nesreče je prihitel oddelek gasilcev in železniško osebje iz Pariza. Reševalna dela je vodil policijski prefekt in železniški nadzornik; prihitel je tudi stavbni minister Dupuy. Pogled na kraj nesreče je bil strašan: polovica voz je bila popolnoma razbitih, ostali skoro vsi poškodovani. Izpod voz so potegnili več mrtvecev, ki so bili strašno razmesarjeni, brez glav, brez rok in nog. Mrtvih žrtev je 13, težko ranjenih okolo 40, lahko ranjenih nad 30. Uvedena je stroga preiskava. Meščansko časopisje je že našlo krivca v osebi čuvaja; treba pa je počakati, kaj dožene preiskava.

TEHNIČNI PREGLED

Predor skozi Kavkaz. Ruska vlada namerava zgraditi 23½ kilometrov dolg predor skozi Kavkaz. Pri tem gre za zgradbo železnice iz Vladikavkaza v Tiflis. Razdalja med temi mesti znaša 200 kilometrov v zračni črti in če se hoče priti po železnici iz enega v drugo, se mora peljati najprej do obali kaspiskega morja in ob njej okoli kavkaškega gorovja. Dolžina te poti znaša nad 1500 kilometrov. Nova železnica bo južno od Kavkaza ležečo Transkavkazijo znatno približala Rusiji. Ob enem pa bo močno pospeševala rusko gospodarstvo v severni Perziji. Projektiran predor bo najdaljši na svetu.

RAZNE STVARI.

Najvišje železnice na svetu. V Evropi je bila pred kratkim še najvišja železnica zobotirna železnica v Sviči iz Zermatta na Gornergrat, ki je na najvišji točki dosegla 3018 m nadmorske višine in je bila sploh edina železnica v Evropi, ki se je vzpenjala nad 3000 m. Sedaj jo pa prekaša železnica na Jungfrau, ki doseže na postaji »Eismere« 3162 metrov višine. Do te postaje je železniški promet že odprt. Prihodnja postaja na tej železnici »Jungfraujoch« bo v višini 3396 m in kadar bo železnica dodelana, bo končna postaja v predoru Jungfrau 4075 metrov nad morjem. Dolgo časa je bila najvišja normalna železnica vse Evrope ona čez Brenner na Tirolskem, katere najvišja točka je bila 1367 metrov nad morjem. V Evropi je še več precej visokih železnic kakor: čez Mont Denis v višini 1338 m, čez Arlberg v višini 1311 m in Gotthardska železnica v višini 1154 m. Železnico čez Bernne pa prekaša že nekaj let simplonska železnica, ki doseže 1430 metrov višine. Ameriške železnice pa prekašajo evropske prav izdatno, posebno one v Južni Ameriki. Železnice v višini 3000 metrov, ali celo 4000 metrov niso tam nič nenavadnega. V Mehiki so najvišje železnice vse 3000 nad morjem; pri Salazarju 3041 m, na Tremontu 3453 m, na Tennu 3119 m. V Južni Ameriki doseže železnica in iz Antafagasta v Bolivijo 3956 m. Pri Palacavji v Boliviji teče železnica v višini 4152 m. V bližini velikanskega gorskega jezera Titicaca izpeljana železnica je 4270 metrov nad morjem in druga železnica od tega jezera k morški obali, ki je bila zgrajena že leta 1873., doseže pri Vincocayji 4470 m višine. V Andskem pogorju je žična železnica, ki spleza celo 4618 metrov visoko. V Južni Ameriki grade neko novo žično železnico, ki bo še za 6 metrov višja. Ali tudi te železnice še niso najvišje. V Boliviji bo v najkrajšem času zgrajena železnica, ki bo šla v višino 4751 metrov nad morjem. Še nekaj višje,

samo 35 metrov nižje kakor najvišja evropska gora Montblanc, je slavna železnica Droya v višini 4775 metrov, ki je sploh najvišja železnica na svetu in bo ostala najbrže še dolgo časa, ker projektirana železnica na Montblanc se ne bo mogla vzpeti do vrha.

Iz organizacije.

Vsa vodstva krajevnih skupin in vplačevalnic ter člane opozarjamo na tem mestu, da je vsa naznanila glede izprememb v pošiljanju lista kakor tudi naročila na list pošiljati naravnost upravnistvu na Dunaj V, Zentagasse 5, da se s tem prihrani mnogo nepotrebnih poštnih stroškov.

Vse poštné pošiljave na tajništvo, kakor tudi na uredništvo »Železničarja« naj se zadostno frankira, da ne bo treba po nepotrebem plačevati kazenske poštnine. Sicer pa bomo v bodoče odklonili vsako nefrankirano, ali pa nezadostno frankirano pismo.

Tajništvo.

Konferenca v Ljubljani.

Dne 2. junija t. l. se je v Ljubljani vršila konferenca krajevnih skupin in vplačevalnic tržaškega tajniškega okrožja z dnevnim redom:

1. tajniško poročilo; 2. organizacija in taktika; 3. slovensko strokovno glasilo; 4. naše akcije; 5. raznoterosti.

Navzočih je bilo 28 delegatov, ki so zastopali 20 krajevnih skupin in vplačevalnic ter 5 gostov.

Centralno je zastopal poslanec sodr. Tomschik iz Dunaja, tržaško tajništvo pa sodr. Kopač.

Sodr. Kopač je imenom centralnega vodstva pozdravil navzoče delegate, predstavil zastopnika centrale ter otvoril konferenco.

V predsedstvo sta bila izvoljena sodr. Mihevc iz Trsta in sodr. Simončič iz Sv. Lucije.

Po običajnem predsednikovem pozdravu se je določilo opravilnik, ki je določal govorno dobo za poročevalce eno uro, za druge govornike 10 minut.

Nato je k prvi točki dnevnega reda povzel besedo sodr. Kopač, ki je v daljšem govoru raztolmačil situacijo. Iz njegovega poročila posnemamo, da je bilo v tajniškem okrožju koncem leta 1911 2931 članov in da je njih število do vstevši 30. aprila t. l. naraslo na 3140. Od 1. januarja 1911 do konca poročilne dobe se je vršilo 260 shodov, 11 konferenc na Dunaju, 4 v Mariboru, 1 v Gradcu, 3 v Ljubljani, 2 v Trstu in 2 v Gorici. Članstvo je v zadnjih štirih mesecih naraslo za 209 članov. Nadalje navaja govornik, da so osebni spori v raznih krajih vzrok nestalnosti števila članov, da pa tudi mlachnost sodrugov pospešuje negotovost istega.

K 2. točki: organizacija in taktika se je razvila jako živahna debata. Z ozirom na daljšavo agitacije sta bila soglasno sprejeta sledeča predloga:

1. Dne 2. junija 1912 zborujoča konferenca krajevnih skupin in vplačevalnic južnega tajništva sklepa, da se zahteva od centrale naše organizacije, da le ta v čim najkrajšem času osnuje poseben akcijski komite s sedežem v Trstu. Ta komite naj sestoji iz šestih mož v Trstu, ki tvorijo ožji komite in štirih mož iz pokrajine, ki tvorijo kontrolo tega komiteja. Ožji komite naj se sestaja redno vsak mesec enkrat, širši komite pa vsake tri mesece. Delokrog tega komiteja naj obsega vso agitacijsko delo v južnih pokrajinah in naj pospešuje razvoj organizacije, vpoštevajoč posebno naše domače razmere.

2. Današnja konferenca uvidi potrebo nastavljenja že ene agitatorične moči v tržaškem tajnistvu ter smatra za to sposobnim sodruga Rudolfa Golouha, ki ga ob enem priporoča.

Z ozirom na potrebno uspešnejšo agitacijo naj sklepajo krajevne skupine in vplačevalnice o agitacijskem skladu po 4 vinarje za vsacega člana na mesec. Za ta sklad nabrano svoto naj bi se mesečno odračunalo novo izvoljenemu agitacijskemu komiteju. Krajevne skupine naj na svojih rednih sejah te vprašanje nemudoma rešijo, katerega rezultat naj naznanijo tajnistvu v Trstu.

Pri 3. točki dnevnega reda: slovensko strokovno glasilo, se je sklenilo zahtevati od centralnega vodstva, da se uprava z ozirom na jezikovne težkoče preseli iz Dunaja v Trst, da se omogoči redno dostavljanje lista.

Konstatirati pa moramo žalostno dejstvo, da se slovenski člani premalo zanimajo za svoje lastno glasilo in da raje naročajo nemški strokovni list ker izhaja trikrat na mesec, četudi dostikrat ne razumejo njegove vsebine, ker je pisana v njim tujem jeziku. To pa prepreči večkratno izhajanje »Železničarja«. Moralna dolžnost vsakega slovenskega železničarja je, da v prvi vrsti zahteva »Železničarja« in če še hoče vrh tega čitati »Eisenbahnerja« si ga lahko še posebej naroči. Če se vsak slovenski železničar zaveda svoje dolžnosti in naroči list, ki je pisan v njegovem domačem jeziku, bo naraslo število odjemalcev in s tem se bo omogočilo, da bode tudi »Železničar« izhajal po trikrat na mesec, »Eisenbahner« se tiska v 50.000 izvodih in s tem se pokrije ne le stroške za tisk, temveč se doseže na leto še lep dobiček, ki pride zopet organizaciji in nje članom v prid.

Četrto točko: Naše akcije, se je radi pomanjkanja moralo odložiti za prihodnjo konferenco.

Pri 5. točki dnevnega reda se je rešilo razne organizacijske zadeve.

Ta konferenca je prav gotovo velik korak v napredku naše organizacije in skušali bomo, da se bodo take konference pogosteje vršile nego dosedaj.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja.

Shod državnih železničarjev v Trstu.

Dne 4. t. m. se je vršil v gostilni »Stadt Klagenfurt« redni mesečni shod skupine Trst II. Shod je bil precej dobro obiskan in je v vsakem oziru lepo uspel. Poročali so sodrugi: Milost o zadnjem strankinem zboru, Skobl o regulaciji prejemkov državnih železničarjev in nameravani omejitvi vožnih ugodnosti za železničarje in Golouh o novih oblikah gospodarskega in delavskega boja. Po končanih poročilih se je razvila zanimiva in živahna razprava. Pozabilo se tudi ni ob tej priliki našega časopisja. Nabralo se je za »Zarjo« 18 kr. Shodi se vrše redno vsaki mesec in vsem sodrugom priporočamo, da se jih v vedno večjem številu udeležijo.

Trst I. Dne 5. t. m. se je vršil v Delavskem domu v Trstu zelo dobro obiskan shod južnih železničarjev. Na tem shogu je sodr. Bahun poročal o uspehu deputacije glede delavskih zahtev. Naznanil je, da je 1. t. m. prišel gosp. višji inšpektor Bračič iz Dunaja, da sliši želje in pritožbe tržaških južnoželezniških delavcev. Klicana je bila k njemu deputacija petih sodrugov, ki je svoječasno že na Dunaju gosp. generalnemu ravnatelju predložila želje tržaških delavcev. Nato je sodr. Bahun obrazložil posamezne točke zahtev, o katerih se je obravnavalo z gosp. Bračičem. Doseglo se je jako lepe uspehe. Marsikatera pereča želja se je že izpolnilo in več njih se jih še bo izpolnilo. Druge pa hoče ravnateljstvo še »študirat«. Doseglo se je med drugim, da dobijo tudi predelavci, ki so bili prikrajšani, 20 vinarsko zboljšanje. Delavci na prostem dobijo dežne plašče. Glede izpremenitve zajamčenega akorda v odstotke in sicer za I. kategorijo 30%, za II. kategorijo 15%, je uprava na stališču, da se tega

za sedaj ne more izvesti, ker bi to stalo okoli 80.000 kron. Glede regulacije starih delavcem 1. julija 1911, ko se ni vsem zboljšalo, je generalni ravnatelj rekel deputaciji: »Kakor se nam je iz postaje predlagalo, tako se je naredilo«. To se je omenilo sedaj napram gospodu Bračiču, ki je obljubil, da se bo to zadevo čimprej rešilo. Upanje je torej, da dobe stari delavci kar jim pritiče. Vrhutega je deputacija še prijavila razne druge točke kakor: plačevanja čezurnega dela, zboljšanja plačevanja za razna skladišna dela, nedeljskega in prazniškega počitka itd.

Komaj pa je prišla deputacija iz pisarniških prostorov, je narodnjaške »korifeje« Jakliča, Viteza itd. neznanosko mihalo izvedeti kaj je imela naša deputacija opraviti pri gospodu Bračiču. Šli so h gospodu načelniku, da bi prižvedeli in se skušali prilizniti, kar pa je načelnik odločno odklonil. Seveda bi tem demagogom ugajalo, če bi se mogli bahati z našimi uspehi ter reči: »mi smo jih pridobili«. Ker se jim pa pri snaženju pljevalnikov ni uresničila njih želja, so celo začeli trditi, da je sodr. Makuc rekel naj se da drugi kategoriji le 10 vinarjev namesto 29. S podlimi lažmi hočejo zbegati delavstvo in potem v kalnem ribariti. Ali to se jim ne bo več posrečilo.

Proti temu postopanju narodnjakov je shod sprejel resolucijo, v kateri obsoja postopanje gotovih razgrajavev, ki škodujejo ne le razredni organizaciji, temveč vsemu delavstvu sploh.

Nadalje je poročal sodr. Skobl o zadnji regulaciji plač, ter o ogroženju vožnih ugodnosti, ki ga pripravljajo železniške uprave, sodr. Golouh pa o splošnem delavskem položaju in potrebi trdne organizacije.

Shod je poročila z zadovoljstvom vzel na znanje. Govorilo je še več sodrugov in ko se nihče več ni oglasil za besedo, je predsednik zaključil lepo uspeli shod.

**

Ljubljana. Dne 3. t. m. se je ob zelo dobri vdeležbi vršil občni zbor tukajšnje krajevne skupine južnih železničarjev. Po običajnem poročilu se je staremu odboru podelilo odvezo. Nato se je izvolilo sledeče sodruga v odbor: *Uršič Jakob*, I. predsednik; *Gale Rudolf*, II. predsednik; *Kopitar Fran*, zapisnikar; *Gorjanc Štefan*, 2. zapisnikar; *Kregar Josip*, 1. blagajnik; *Trepše Matija*, 2. blagajnik; *Vilkar Jernej*, *Kokol Ivan*, preglednika; *Nežič Gustav*, *Klun Anton*, knjižničarja; *Strmšek Gašper*, *Pogačar Fran*, *Jerin Albin*, *Rupar Josip*, *Stojc Ivan*, *Čič Ivan*, *Pohl Ernest*, oborniki.

**

Spodnja Šiška. Dne 4. t. m. se je v Spodnji Šiški vršil občni zbor tamošnje krajevne skupine železničarjev. Iz poročila posnemamo, da je skupina imela v poslovni dobi 7 odborovih sej in 12 shodov. Blagajnik sodr. Kovač je poročal, da šteje skupina 302 člana ter imela 3875 kron dohodkov in 3831 kron 56 vin. izdatkov. Premoženje skupine znaša 395 kron 77 vin. Sodr. Ozgan je poročal o reviziji ter predlagal absolutorij, ki se ga je odstopivšemu odboru tudi podelilo.

V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: *Lukežič Franc*, nadsprevodnik v Spodnji Šiški, predsednik; *Dolžnik Anton*, namestnik; *Rudolf Viljem*, zapisnikar; *Dolar Aljožij*, namestnik; *Kovac Jakob*, blagajnik; *Arhar Fran*, namestnik; *Muhar Josip*, *Lalla Alojzij*, *Glinig Anton*, *Gril Andrej*, oborniki; *Svetlin Ivan*, *Oschgan Vincenc*, revizorja; *Kisovec Karol*, *Novak Karol*, knjižničarja.

**

Ljubljana. Dne 5. t. m. se je vršil v Ljubljani dobro obiskan shod južnoželezniških delavcev, na katerem se je razpravljalo o zadnji regulaciji delavskih plač. Sklenilo se je napraviti točen seznam o regulaciji, ki se ga odda delavskemu odboru, da

bo le-ta na svoji seji predložil vse tozadevne pritožbe na merodajnem mestu.

Št. Peter n/Kr. Dne 6. t. m. se je v Št. Petru vršil zbor tamošnje krajevne skupine železničarjev. Iz poročila posnemamo, da je skupina imela v poslovnem letu 1323 kron 45 vin. dohodkov, 1205 kron 26 vin. izdatkov in 108 kron 9 vin. ostanka v blagajni. Skupina je izplačala dve podpori v znesku 40 kron — V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: *Simončič Anton*, strojevodja, predsednik; *Celič Ignacij*, podpredsednik; *Brunn Anton*, blagajnik; *Istenič Ivan*, 2. blagajnik; *Toličič Jakob*, zapisnikar; *Križanec Fran*, knjižničar; *Čerček Fran*, *Konečný Ferdinand*, revizorja; *Tomšič Josip*, *Zložel Ivan*, *Maha Fran*, oborniki. — Zaupniki: za reško progo: *Bogataj Fran*, zavirač; za progo proti Prestranku: *Tavčar*, čuvaj; za progo proti Gorinjim Ležečam: *Penko*, čuvaj.

Trst I. Dne 12. t. m. se je vršil v gostilni »International« precej dobro obiskan shod provizoričnih delavcev južne železnice. — Sodr. Bahun je podal poročilo deputacije, ki je bila t. junija t. l. klicana, da pove želje in zahteve delavcev, ki se jih je svoječasno predložilo generalnemu ravnateljstvu, gospodu višjemu inšpektorju Bračiču, ki je bil v to svrhu poslan od ravnateljstva v Trst. — Sodr. Makuc je pojasnjeval posamezne želje provizoričnih delavcev, ter posebej povdarjal, da provizorični delavci niso dobili splošnega zboljšanja. Ker se pa tudi oni že leta in leta trudijo za južno železnico, bodo tudi oni zahtevali, da se jim podeli to zboljšanje. — Sodr. Jernejčič je izjavil, da bo želje, ki so mu jih izrazili provizorični delavci, zastopal na Dunaju. — Nato je sodr. Skobl poročal o zadnji regulaciji mezd ter pozival delavce, da se vsi pridružijo organizaciji, ker le tem potom jim bo mogoče doseči svoje zahteve in pridobitve ohraniti. — Govorilo je še več sodrugov na kar se je izvolilo zaupnike provizoričnih delavcev in sicer za vsako partijo po enega. Ko se ni nihče več oglasil za besedo, je sodr. Znidaršič z navduševalnimi besedami zaključil shod.

Vršijo se sledeči shodi:

Sv. Lucija. Shod članov tukajšnje vplačevalnice se vrši redno vsako prvo nedeljo v mesecu ob 4. uri popoldne v gostilni pri *Krajniku*. Dolžnost vsakega člana je, da točno poseti vsak shod in agitira za našo organizacijo.

Zahvala.

Podpisana se zahvaljujem najsrčneje vsem onim, ki so prispevali k podpori potom nabiralne pole o bolezni mojega soproga v znesku 50 kron. Ob enem se tudi zahvaljujem podružnici Sp. Šiška za dano podporo v znesku 40 kron. Za vse skupaj srčna hvala.

Sp. Šiška

Marija Sedeu,
vdova.

Usebna št. 1. z dne 11. junija 1912.

Članki: Setev zori. Pojemanje razrednih nasprotij (Dalje). VIII. strankin zbor jugosl. soc.-dem. stranke. Krvavi dogodki v Budimpešti. Stavbinske zadruge in stanovanjsko vprašanje (Dalje). Ogroženje vožnih ugodnosti. Iz okrožnic uradnih listov. Železničarske pritožbe v parlamentu.

Podlistek: Delavsko gibanje v starem in srednjem veku.

Dopisi: Borovnica.

Domache: »Reihsbund« pere zamorca. Napačno varčevanje. Vožne ugodnosti.

Delavske zadruge.

Poročilo o shodih: V Ljubljani. V Spodnji Šiški. V Št. Petru.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah Vaš strokovni list »Železničar«.

Dr. Josip Ferfolja
naznanja
sodrugom železničarjem,
da je otvoril pisarno
kazenskega zagovornika
v Trstu, Via dell'Acquedotto 19
vhod iz Via delle Acque 5/1.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste kakor: **Železničar** in **Zarja**.

Pozor sodrugim!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna K 21'60
polletna „ 10'80
četrtletna „ 5'40
mesečna „ 1'80

za inozemstvo celoletno . . . „ 36'—
in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo »Zarje« v Ljubljani.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

Izdajatelj in odgovorni urednik *Josip Kopač*.
Tiska *Dragotin Priora* v Kopru.